OIKEUSMINISTERIÖ

VASTINE

Hallinto- ja ohjausosasto

6.11.2023 VN/22969/2023

Johtava asiantuntija Juha Saunamäki

Hallitusneuvos Satu-Maaria Natunen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle 6.11.2023

HE 31/2023 vp

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä vastinetta Oikeushallinnon erityisviranomaiset -virastoa koskevasta hallituksen esitystä. Ministeriöltä on pyydetty perusteellista selvitystä esityksen taloudellisista, henkilöstö-, synergia- ym. vaikutuksista sekä siitä, mitä muita toimenpiteitä voisi esitykselle näiltä osin annettujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteuttaa. Oikeusministeriö toteaa seuraavaa.

## Rahoitus

Uudistuksen tarkoituksena on, että pienimpien viranomaisten hallintoon liittyvät toiminnan kannalta pakolliset erilaiset hallinnolliset tehtävät järjestetään oikeusministeriön hallinnonalan sisällä uudelleen ja kaikkien toimijoiden kannalta järkevämmin. Nykyään samoja tehtäviä tehdään 14:ssä hallinnonalan viranomaisessa eli oikeusministeriössä, Ulosottolaitoksessa, oikeus- ja edunvalvontapiireissä sekä kussakin 11:ssä erityisviranomaisessa erikseen.

Uudelleenjärjestely toteutetaan siten, että nykyään erillään toteutettavat tehtävät kootaan erityisviranomaisille yhteiseen hallintopalveluyksikköön. Vastaavasti rahoitus muutokseen koottaisiin oikeusministeriön pääluokan sisällä kultakin 14:ltä toimijalta, joilta hallintotehtäviä erilaisissa määrin poistuu. Kun hallinnollisia tehtäviä, samoin kuin määrärahoja, siirretään ja keskitetään, arvioidaan uuden hallintopalveluyksikön menojen olevan noin miljoona euroa. Tämä vastaisi siten jo nykyään hallintotehtäviin sitoutuvia vuosittaisia menoja oikeusministeriön pääluokassa.

Hallintopalvelujen keskittämisen lisäksi on tarkoitus toteuttaa myös organisaatioiden tehtäväalueita ja toimintaa koskevia parannuksia. Oikeusministeriön tulisi kohdentaa resurssinsa hallinnonalan tukitehtävien sijasta valtioneuvostotason tehtäviin, kuten lainvalmisteluun, poliittisen päätöksenteon valmisteluun ja strategiseen ohjaukseen. Oikeusapu- ja edunvalvontapiireistä on tarkoitus muodostaa vuoden 2025 alussa yksi valtakunnallinen virasto, jolloin toiminnaltaan erilaisen kuluttajariitalautakunnan olisi tarkoitus siirtyä Oikeushallinnon erityisviranomaiset -viraston yhteyteen. Vastaava toteutettaisiin nykyisin Ulosottolaitoksen yhteydessä olevan konkurssiasiamiehen toimiston osalta. Erityisviranomaisten hallintopalvelujen toteutusta yhtenäistettäisiin ja keskitettäisiin hallintopalveluyksikköön.

Uudistus toteutettaisiin budjettineutraalisti samanaikaisella tehtävien ja määrärahojen siirroilla sekä keskittämisellä. Mikäli uudistusta ei tehtäisi, palveluja tuotettaisiin edelleen resurssien käytön kannalta epätarkoituksenmukaisesti hallinnonalan eri organisaatioissa. Tehtäväalueiden selkeyttämistä ja toiminnan virtaviivaistamista koskevia tavoitteita ei saavutettaisi.

| Käyntiosoite | Postiosoite | Puhelin | Faksi | Sähköpostiosoite |
|---|---|---|---|---|
| Kasarmikatu 42 | PL 25 | 02951 6001 | 09 1606 7731 | oikeusministerio@om.fi |
| HELSINKI | 00023 VALTIONEUVOSTO | | | |

## Henkilöstö

Hallituksen esityksessä todetaan, että kenenkään virka tai määräaikainen virkasuhde ei tulisi uudistuksen yhteydessä lain nojalla siirrettäväksi hallintopalveluyksikköön. Jos henkilöllä yli puolet työajasta kohdistuisi tässä yhteydessä siirrettäviin tehtäviin, niin virka tai virkasuhde voitaisiin siirtää. Käytännössä tehtäviä on jakautunut pienemmissä määrin arviolta 10-15 henkilölle oikeusministeriössä, oikeusapu- ja edunvalvontapiireissä sekä Ulosottolaitoksessa. Myös kussakin erityisviranomaisessa on erilaiset järjestelyt hallintotehtävien toteuttamiselle, ja pienimmissä viranomaisissa erilaiset hallintotehtävät voivat kasaantua päällikölle tai substanssin erityisasiantuntijalle.

Oikeusministeriössä on jonkin verran määräaikaisuuksia sekä muuta vaihtuvuutta hallintotehtävissä. Tällaisten uudelleen järjestelyjen yhteydessä on mahdollista arvioida sitä, minkälaisiin tehtäviin rajallisia resursseja olisi ministeriössä järkevää suunnata. Samanlainen arviointi voi muissakin viranomaisissa olla ajankohtaista uudistuksen yhteydessä tai myöhemmin.

Yksikön tehtäviin on tarkoitus mahdollistaa hakeutuminen erityisviranomaisista viraston sisäisten virkasiirtojen kautta.

## Synergia- ja mittakaavaedut

Hallinnollisten tukipalvelujen kokoaminen keskittäisi osaamista ja vähentäisi yksittäisten toimijoiden hallinnon haavoittuvuutta. Hallinnon tukipalveluiden tuottamisen keskittäminen tuottaisi synergiaetuja sekä kustannustehokkuuden että asiantuntijuuden kehittymisen kautta. Yhteisesti toteutettavilla palveluhankinnoilla tavoitellaan synergia- ja mittakaavaetuja. Päällekkäisen työn vähenemisellä, esimerkiksi yhteisten mallipohjien laatimisella erilaisia suunnitelmia varten ja yhdenmukaisella ja oikea-aikaisella ohjeistuksella voidaan tehostaa hallinnollisten asioiden käsittelyä.

Hallintopalveluyksikköön on tarkoitus koota rahoitusta yhteisiin palveluostoihin ja hankintoihin. Kun nykyään kukin viranomainen hankkii esimerkiksi koulutus-, viestintä- ja muita palveluita erikseen, voidaan kustannustehokkaampana pitää sitä, että jatkossa toteutetaan yhteisiä kilpailutuksia ja hankintoja kaikille. Hallituksen esityksessä todetaan, että pienimpiä viranomaisia ovat vuoden 2022 henkilöstömitoitukseltaan oikeudenkäyntiavustajalautakunta 2 htv, vanhusasiavaltuutettu 2,5 htv ja tiedusteluvalvontavaltuutettu 3 htv. Euroopan kriminaalipolitiikan instituutin, lapsiasiavaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun henkilöstömäärä on kullakin noin 10 htv.

Nykyään kukin hankkii esimerkiksi koulutuspalveluja tai viestintäsovelluksia itse, mikäli se määrärahojen puitteissa on mahdollista. Palveluntarjoajat käyttävät hinnoittelussaan erilaisia malleja esimerkiksi aloitus-, perus-, vuosi- tai käyttömaksujen muodossa, mikä ei välttämättä suosi pienimpiä palvelun ostajia. Kun uuden viraston henkilöstömäärä on lähemmäs 200 htv:ta, voitaneen arvioida, että keskitetyllä kilpailutuksella ja hankinnalla saavutettaisiin edullisempia tavaroiden ja palvelujen ostoja. Uudistuksen yhteydessä myös nykyiset erilaiset hankintasopimukset on tarkoitus käydä läpi ja tarvittaessa toteuttaa uudelleen kilpailutukset.